

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“...การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลซึ่งเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญ และมั่นคงได้ยากยิ่ง การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียว คือ การศึกษา การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่ง กับการอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดี ใฝ่เจริญ ละเอียดถี่ถ้วน ก้าวบาบส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุน การประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรและอำนวยผลประโยชน์ที่พึงประสงค์...” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ, 2551, หน้า 115) จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้มีความเจริญ ยิ่งขึ้นนั้นต้องพัฒนาบุคคลก่อน โดยจะต้องพัฒนาให้บุคคลได้รับการศึกษาด้านการศึกษา ร่วมกับการพัฒนาด้านจิตใจให้เป็นผู้ใฝ่ดี เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทำให้พัฒนาประเทศได้สะดวกได้ผลแน่นอนรวดเร็ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตาม ความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาทั้งปวง ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด ของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12

พุทธศักราช 2560 – 2564 เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ หลักการสำคัญ คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งสร้าง คุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ คนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ภายใต้วิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2559, หน้า ก)

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้สภาพสังคมไทย ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็น สังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมที่ทำให้เกิดการมุ่งแสวงหาวัตถุเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นการขาดระเบียบวินัย การโกหก การประพฤติมิชอบในทางทุจริต การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดความ รับผิดชอบ เป็นต้น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนจัดเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่าง ถูกต้อง และเปรียบเสมือนเป็นกฎเกณฑ์ ป้องกันไม่ให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ซึ่งบุคคล ที่พึงมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น จะต้องได้รับการอบรม และปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งจากครอบครัวและสถานศึกษามาตั้งแต่เยาว์วัย ทว่าในยุคที่ต้องการการแข่งขัน ตลอดเวลา ทำให้คนในสังคมต้องเร่งรีบ ขาดการดูแลเอาใจใส่กัน โดยเฉพาะครอบครัว บิดามารดาไม่มีเวลาเลี้ยงดูและปลูกฝังสิ่งที่ถูกที่ควรกับบุตรหลาน แต่จะฝากความหวัง ในการอบรมสั่งสอนไว้กับสถานศึกษา โดยเชื่อมั่นว่าครูอาจารย์ รวมทั้งระบบการศึกษา จะสามารถอบรมขัดเกลาและผลิตเยาวชนให้กลายเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาคนให้มีความรู้ (นิรุช เหลือลัมย์, 2552, หน้า 1)

การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มากซึ่งถ้าหากสังคมเน้นแต่ คนเก่งก็จะได้คนเก่ง แต่หากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรม จริยธรรม เขาก็กลายเป็นคนที่ เห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองกว่าส่วนรวม ขาดจิตสาธารณะ เพราะโดยปกติแล้วคนที่เห็นแก่ตัว จะไม่ยอมให้คนอื่นเก่งกว่าตนเอง ถ้าหากสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่ง โดยไม่คำนึงถึง

เรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมที่เห็นอยู่เช่นทุกวันนี้ แต่ในทางตรงกันข้ามการศึกษาจะต้องช่วยให้มนุษย์เป็นคนดีเหนือสิ่งอื่นใด ให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาไม่ใช่แค่สอนผู้เรียนให้มีความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพเท่านั้นแต่ควรให้ผู้เรียนสามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ คนดีเท่านั้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น สังคม ประเทศชาติและโลกของเรา คนดีจะเป็นคนเก่งได้โดยอัตโนมัติเพราะเขามีความขยัน มีความตั้งใจเรียน ปราศจากกอบายมุข คนดีจึงไม่เสียเวลาชีวิตไปโดยเปล่าประโยชน์ (องอาจ ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550, หน้า 1)

การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1 – 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายเร่งด่วน เรื่อง เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ เพื่อสร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ที่เรียกว่า “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ด้วยการให้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ

กระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจึงหมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการมีศีลธรรมและจริยธรรมในด้านต่าง ๆ และนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ต้งาม โดยคุณธรรมที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดให้ปลูกฝังในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2551, หน้า 3 - 4)

จากรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย ประจำปี 2554 พบว่า เด็กและ เยาวชนมีมาตรฐานทางจริยธรรมค่อนข้างต่ำ เด็กอายุ 1 - 5 ปี ไม่อยู่ในกติกาและไม่อยู่ใน วินัย วัย 6 - 9 ปี ไม่มีการควบคุมอารมณ์ สมาธิ และไร้เมตตา วัย 10 - 14 ปี ขาดการ วิเคราะห์ หากมีโอกาสโง่งก็พร้อมจะโง่ง นักเรียนนักศึกษาต่ำกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มที่ยอมรับ ได้มากที่สุดกับรัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน ถ้าตนเองได้ประโยชน์ด้วย (ร้อยละ 68.2) และมี ความรู้และสนใจในเรื่องพุทธศาสนาน้อย ซึ่งควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพัน กับครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมี จิตสาธารณะ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และ ผู้สูงอายุ, 2556, หน้า 7)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นการดำเนินงาน เพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่อง คุณธรรม โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะ ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มี คุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมี พระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู” ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า

ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี ที่ทรงพระราชทานให้กับคณะองคมนตรีถูกนำมาถ่ายทอดบอกกล่าวโดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีและประธานกรรมการมูลนิธิยุวสถิรคุณ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนอย่างยั่งยืน สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและเด็ก รวมถึงสนับสนุนการเสริมสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรี และอุดมการณ์ของครู เพื่อให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เพื่อมุ่งพัฒนาให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดี อย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลงและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า ก - 1)

จากความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 ที่ได้ทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและจัดทำโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการอย่างชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่สมบูรณ์ได้ และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560 พบว่า ปัญหาที่ได้พบทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 คือ นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ไม่ส่งการบ้าน ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความมีระเบียบวินัย เข้าแถวไม่เป็นระเบียบ และไม่มีจิตอาสา

ขาดการมีจิตสาธารณะต่อผู้อื่นและส่วนรวม มีการเอาเปรียบเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการภายในโรงเรียนทั้งสิ้น แต่ก็มีบางโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการจนประสบความสำเร็จ สำเร็จตามเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียนจนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบหรือโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำซึ่งการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายเพียงโดยอ้อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ชุมชนความพร้อมด้านการบริหารจัดการสถานที่ งบประมาณและที่สำคัญคือ เทคนิคกระบวนการที่ผู้บริหารนำมาใช้จัดการภายในโรงเรียน (โรงเรียนบ้านนาแมด, 2559, หน้า 4)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เห็นว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตน จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินการที่โรงเรียนบ้านนาแมด เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนา เสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เป็นอย่างไร
2. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 มีแนวทางอะไรบ้าง

3. ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.:
โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.:โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
3. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.:โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.:โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
2. ได้ทราบสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.:โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2
3. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.:
โรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2

สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

4. ผลการวิจัยนี้จะเป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participant) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย คือ ครูโรงเรียนบ้านนาแมด จำนวน 11 คน

ประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านนาแมด

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) จำนวน 85 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้นิเทศ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านนาแมด

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศ

1.2.2 คณะครูโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย

1.2.3 ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวนชั้นละ 6 คน รวมทั้งหมด จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2.4 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวนชั้นละ 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 36 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ปกครองนักเรียนตามข้อ 1.2.3 จำแนกตามพฤติกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย

1.2.4.1 นักเรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 2 คน

1.2.4.2 นักเรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนปานกลาง จำนวน 2 คน

1.2.4.3 นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

จำนวน 2 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา (Target Group) จำนวน 138 คน คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2561 มาจากนักเรียนที่มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่อยู่ในระดับผ่าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ได้แบ่งขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีทางด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยคุณธรรมอัตลักษณ์ ในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.:โรงเรียนบ้านนาแมต ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 กรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

2.1.1.1 ความพอเพียง

2.1.1.2 ความกตัญญู

2.1.1.3 ความซื่อสัตย์สุจริต

2.1.1.4 ความรับผิดชอบ

2.1.1.5 อุทิศการณืคุณธรรม

2.1.2 คุณธรรมอัตลักษณ์

2.1.2.1 ความรับผิดชอบ

2.1.2.2 ความมีระเบียบวินัย

2.1.2.3 การมีจิตสาธารณะ

2.1.3 แนวทางที่ใช้ในการพัฒนา ประกอบด้วย

2.1.3.1 การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย

1) การศึกษาดูงาน

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

3) การนิเทศภายใน

2.1.3.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยใช้กระบวนการ PLC ในการจัดกิจกรรม

1) โครงงานคุณธรรม

2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี

3) กิจกรรมสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วันสุตสัปดาห์

5) กิจกรรมพบพระพบธรรม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนางรอบที่ 1 ตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561
ถึง เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนางรอบที่ 2 ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน
พ.ศ. 2561 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2562

4. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research : PAR) และได้นำหลักการและขั้นตอนแนวคิดของ Kemmis
and Mc Taggart (1988, pp. 11 – 15 อ้างถึงใน องอาจ นัยพันธ์, หน้า 301 – 303)

ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
Research : PAR) และผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : กรณีโรงเรียนบ้านนาแม่ต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วยวงรอบละ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning) เป็นการศึกษาสำรวจ สภาพและ
ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : โรงเรียนบ้านนาแม่ต

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) เป็นการดำเนินการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : โรงเรียนบ้านนาแม่ต

ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพล. : โรงเรียนบ้านนาแมด

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตทั้งขณะปฏิบัติและภายหลังการปฏิบัติตามแผน การสัมภาษณ์ การสอบถาม ความพึงพอใจมาร่วมกันวิเคราะห์ประชุมปรึกษาหารือและสรุปรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านนาแมด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988, pp. 11 – 15 อ้างถึงในองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301 – 303) มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Planning) 2) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) 3) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) โดยจะดำเนินงานในวงรอบที่ 1 และหลังจากสะท้อนผลแล้ว หากมีประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมจะดำเนินการในวงรอบที่ 2 รายละเอียดดังภาพประกอบ 1 ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิตยสารศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิตยสารศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง สภาพหรือคุณลักษณะคุณงามความดีอันเป็นนิสัย ที่มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ที่เกิดจากความเพียรพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติตนเฉพาะทาง ที่ถูกต้องดีงามจนกลายเป็นความเคยชิน เป็นบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวที่ทรงคุณค่าหรือ สภาวะที่มีคุณค่า เป็นเครื่องมือที่สังคมใช้ตัดสินการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าเป็น ความถูกต้องดีงาม น่าชื่นชมยินดี และเห็นควรปฏิบัติตาม
2. จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้ หลากหลาย ไร้รูปแบบไร้การผูกขาด แสดงออกในทางที่ดีจนปรากฏคุณค่าต่อตนเองและ เป็นที่ยอมรับของสังคม จริยธรรมนั้นมีองค์ประกอบอยู่ 2 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายปฏิบัติ คือ ตนเอง 2) ฝ่ายตัดสิน คือ สังคม
3. คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ดีงามที่มีอยู่ในจิตใจ ของมนุษย์ เพื่อใช้ดำเนินชีวิตให้บรรลุสู่เป้าหมาย ซึ่งจะสะท้อนผลออกมาโดยการประพฤติ ปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมได้หลากหลาย ไร้รูปแบบไร้การผูกขาด ซึ่งทั้งคุณธรรมและ จริยธรรมจะต้องมาจาก หลักธรรมทางศาสนาที่พระศาสดาในแต่ละยุคแต่ละสมัยนำมา โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนกฎทางสังคม ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของวิวัฒนาการของ สังคมตามลำดับนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสู่นาคตต่อไป
4. โรงเรียนคุณธรรม สพลู. หมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินงานตามโครงการ เพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระ ปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ซึ่งดำเนินงานตามนโยบายภายใต้ กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการ คิด อย่างมีเหตุผล ซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้าง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความ ร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรม โดยหลักการของโรงเรียน คุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนาเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม

ที่พึงประสงค์“เพิ่มขึ้น” เพื่อเป็นการพัฒนา เยาวชนผู้ปกครองและชุมชน ได้อย่างยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ดังนี้ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ตามบริบทของตนเองได้

5. คุณธรรมอัตลักษณ์ หมายถึง คุณธรรมเป้าหมายที่มีการกำหนด พฤติกรรมบ่งชี้และข้อปฏิบัติเป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสำเร็จของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้งเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนบ้านนาแม่ตคือ “ความรับผิดชอบต่อ ความมีระเบียบวินัย ความมีจิตสาธารณะ”

5.1 ความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ รับผิดชอบ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และผู้อยู่ในความดูแล ตลอดจนสังคม อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

5.2 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลง ระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของส่วนรวม สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

5.3 ความมีจิตสาธารณะ หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย กำลังแรงใจ แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งของตนเองมีแม้กระทั่งเวลา ด้วยความเต็มใจ เพื่อทำประโยชน์ ให้กับส่วนรวม อีกทั้งยังช่วยลด “อัตรากา” หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลง

6. สภาพคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: โรงเรียนบ้านนาแม่ต หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ณ ปัจจุบันในโรงเรียนบ้านนาแม่ต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนเป็นไปในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

7. ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: โรงเรียนบ้านนาแม่ต หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเป็นไปในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

8. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม

สพฐ.: โรงเรียนบ้านนาแมต หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกและเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นประกอบด้วย

8.1 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะประสบการณ์ความชำนาญและความสามารถของบุคคลที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในองค์กรให้ดีขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

8.1.1 การศึกษาดูงาน หมายถึง กิจกรรมหนึ่งในกระบวนการพัฒนาบุคลากร ในอันที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะประสบการณ์ ให้กับบุคลากร อีกทั้งเปิดมุมมองที่จะรับกับการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ สร้างความพร้อมให้แก่ทั้งตัวบุคลากร และสร้างผลสัมฤทธิ์ให้แก่ทีมงานและหน่วยงาน โดยการไปศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และการดูแบบอย่างคุณิทธิธรรมที่เป็น Best Practice ของแต่ละโรงเรียน

8.1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำสู่การปฏิบัติได้ โดยเน้นการร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหาโดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ

8.1.3 การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการร่วมมือ การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาหารือ เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนได้ด้วยตนเอง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามเป้าหมายของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

8.1.4 กระบวนการ PLC หมายถึง กระบวนการ รวมตัวรวมใจรวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนเป็นสำคัญ

8.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการในเชิงปฏิบัติ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทุกคนเพื่อปรับพฤติกรรมในเชิงบวกมากขึ้น ประกอบด้วย

8.2.1 โครงการงานคุณธรรม หมายถึง โครงการงานความดีเชิงรุก ที่นักเรียนคิดเลือกและทำในรูปแบบของโครงการกลุ่ม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการทำความดี เพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันทำดี อย่างมีปัญญา

8.2.2 กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี หมายถึง การจัดให้มีนักเรียนที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารหรือคณะครูเข้ารับการอบรมนักเรียนแกนนำให้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูแกนนำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของงานคุณธรรมนักเรียน

8.2.3 กิจกรรมสอดแทรกคุณธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หมายถึง ครูผู้สอนร่วมกันกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกชั้นเรียน

8.2.4 กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วันสุดสัปดาห์ หมายถึง การพัฒนาจิตใจนักเรียนด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมพัฒนาจิตใจให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการนั่งสมาธิ การสมาทานศีล ปลูกฝังสร้างเสริมลักษณะคุณงามความดีในวันสุดท้ายของสัปดาห์เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม

8.2.5 กิจกรรมพบพระพบธรรม หมายถึง การจัดให้พระสงฆ์มาเป็นวิทยากร สอนคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนโดยเบื้องต้น จัดให้พระสงฆ์ที่รับผิดชอบโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการมาสอนคุณธรรม จริยธรรมในช่วงเวลาพักกลางวัน วันอังคาร พัฒนาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความมีจิตสาธารณะ และอื่น ๆ

9. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนโดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายร่วมกันทำงาน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครูทุกคนในโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ซึ่งใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

9.1 ขั้นการวางแผน (planning) หมายถึง ขั้นการศึกษาสำรวจสภาพและปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : โรงเรียนบ้านนาแมด และร่วมกันวางแผน กำหนดวิธีการ แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด

9.2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) หมายถึง ขั้นการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมดตามที่วางแผนไว้ โดยมุ่งพัฒนา

ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความมีระเบียบวินัย 3) ความมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วย กิจกรรมโครงการคุณธรรม กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี กิจกรรมส่งเสริมการสอนสอดแทรกคุณธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วันสุดสัปดาห์ และกิจกรรมพบพระพบธรรม

9.3 ชั้นสังเกตการณ์ (Observation) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วิธีการดำเนินกิจกรรม การสังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในขณะร่วมกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

9.4 ชั้นสะท้อนกลับ (Reflection) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ทั้งขณะปฏิบัติ และภายหลังการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันวิเคราะห์ผล โดยการประชุมปรึกษาหารือวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันตามกรอบวิธีการวิจัย และติดตามผลที่ดำเนินงาน สรุปรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาแมด

10. ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านนาแมด หมายถึง พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความมีจิตสาธารณะ

11. นักเรียน หมายถึง นักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

12. โรงเรียนบ้านนาแมด หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

13. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ที่ตั้งอยู่ หมู่ 3 ถนนตระการ-พนา ตำบลขุขันธ์ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี 34130 มีเนื้อที่ทั้งหมด 8 ไร่ รับผิดชอบเขตบริการทางการศึกษา จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกุดข้าวปุ้น อำเภอเขมราฐ อำเภอตระการพืชผล อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอนาตาล